

HOLLÓSY SIMON
1857-1918

Hollósy Simon 1857-ben született Máramarosszigeten. Kereskedelmi iskolába jár, majd rövid ideig vendéghallgató a pesti Mintarajziskolában. (Ez volt a Képzőművészeti Főiskola előde.) 1878-ban iratkozik be a müncheni Akadémiára. Tanulmányai után néhány évig még nem tűnik ki különösebben a müncheni festők közül, de 1885-ben festett képe, a "Tengerihántás" egyszerre nagy tekintélyt szerez számára a művészek körében. Ekkor kezdenek tömörülni körülötte, főleg a fiatalok, majd a következő évben megnyitja iskoláját.

A müncheni években Hollósy kedvelt témája a zsáner. A műfaj egyéniségének is megfelelt, de ez volt a kor divatja is. Bár témáiban nincs különösebb újdonság, képei mégis túlemelkednek a divatos életképek színvonalán. A korai képekben - "Meditáló szerzetes" 1883, "Almatolvajok" 1884 - még sok az elbeszélő jelleg. A szintén 1884-ben festett "Jó bor" pedig Hollósy művészetétől idegen érzelgősséget mutat. A "Tengerihántás" sikere viszont már a kép festői értékeinek köszönhető. Kompozíciója, az oldalt hajló két fej, és az ezzel ellentétes irányban átlósan elhelyezett láb, a német naturalizmus nagy mesterének, Leiblnek a hatását bizonyítja. A kép megfestése, az egységes színhatás, az árnyékok kerülése azonban már Bastien-Lepage-hoz kapcsolódik.

Hollósy további zsánerképei már nem mutatják ezt a hatást. Ezek nagyrészt kocsmabelsőt ábrázolnak. Asztal mellett iddogálók, zenét hallgatók, parasztlánnyal évődő legények és a mulatozásból elmaradhatatlan huszár a főbb szereplők. Megfestésükben nagyszerűen megmutatkozik Hollósy pszichológiai jellemzőkészsége. Kompozíciójukra azonban nem fordít különösebb gondot a festő, az alakok csoportosítása sokszor esetleges, úgy érezzük, hogy nyugodtan elvehetnénk vagy hozzátehetnénk még egy figurát a jelenethez. Ezt a dekomponáltságot enyhíti, hogy a képek mind kisméretűek, ami kedves, intim jelleget ad nekik. Nemcsak az emberek ábrázolásánál időz szívesen. Ugyanolyan gonddal festi az üvegpoharak és kancsók csillogását, a kopott falócát, az ablakba tett muskátlikat. De ezen a naturalista mindent-lefestésen kívül itt már egy új festészeti probléma is foglalkoztatja. Alakjait az ablak elé helyezi, és ebben a beállításban keresi a fény-árnyék kontrasztokat, a levegő ábrázolását, az árnyék színeit. Az ablak függönyén átszűrődő fény kékre festi az árnyékokat, zölde, lilás reflexekkel tölti meg a szobát. A képek visszatérő színe a tüzes kobaltkék. 1893-ban mintegy összefoglalásul festi "Az ország bajai"-t.

Az 1896-ban Nagybányára költöző művészekre felfigyel a sajtó is. Ellátogat hozzájuk Kis József, aki verseinek illusztrálására kéri fel őket. Hollósy illusztrálja többek között a költő egyik legismertebb versét, a "Tüzek"-et. A kép hóviharban menetelő rongyos csapatot ábrázol, amely - a költő szavaival - "Egy új Marseillaise gyújtó hanginál" indul "az ócska tetőkbe üszköket vetni"... - Ez az illusztráció már utalás, előkészület fő művéhez, a "Rákóczi induló"-hoz.

Már az utolsó müncheni években észrevehető a tartalmi elmélyülés Hollósy művészetében. Ezt mutatja 1895-ben festett kis vázlata, a "Zrínyi kirohanása" is. Nagyszerű plein air képben festi meg a döntő ütközetet. De érzi, hogy ha meg is találta benne a csata kifejezésének festői megoldását, tartalmában nem ment túl a történeti festészet múltidézésén. Általánosabb

megfogalmazást keres, olyat, ami nem egy eseményhez kötött. Ezt mutatja a "Rákóczi-induló" alakulása.

Az első vázlat 1895-ben készül, és ettől kezdve haláláig, 25 évig foglalkoztatja a téma, mely a vázlatnál sosem jut tovább. A képben nem egy eseményt akar megfesteni, vagy a Rákóczi-indulót illusztrálni, hanem általános érvényű, gyújtó erejű, forradalmi művet akar létrehozni, a felszabadító harc jelképét. Kezdetben a zenei elemeken van a hangsúly. A későbbi vázlatokon már megtörik ez a lendület, a 48-as honvédatillás öregember mellé komor proletáralakok kerülnek, a tömeg súlyos, néma menete egyre fenyegetőbb lesz. A képeknek már semmi közük a Rákóczi-indulóhoz, a rongyos, elkínzott sereg a kapitalista Magyarország ellen vonul.

Mindez azt bizonyítja; hogy a nagybányaiak közül Hollósy értett meg a legtöbbet a kor társadalmi problémáiból, abból, amit a századfordulón erősödő agrármozgalmak és munkástüntetések jeleznek. Ez a világnézeti különbség a fő ok, amiért 1902-ben iskolájával együtt megválnak Nagybányától.

A telet változatlanul Münchenben tölti, de már félrevonultan. Továbbra is foglalkoztatja a "Rákóczi-induló", Petőfi-illusztrációkat is készít, de fő témája a táj. 1904-től kis megszakításokkal nyaranta Técsőre megy az iskolával. Técsői parasztházak, udvarok, utcarészletek jelennek meg képein, szénaboglyák, a Tisza-híd, majd a közeli Nereszen hegy. Művészete egyszerűsödik. Zárt, összefogott képekbe sűríti a tájat; a különböző világítási hatásokat vizsgálva sokszor festi ugyanazt a témát. Magányos és visszavonult, de nem megtört. Lelkesen tanít, és minden évre új reményekkel készül. Lassanként azonban csalódnia kell. Budapesttől távol élve elveszti kapcsolatát a művészeti élettel, állandó anyagi gondjai vannak, küzdelme a "Rákóczi-induló"-val felőrli erejét. 1917-ben már nem nyitja meg iskoláját sem, és egy év múlva meghal. Halálakor Ady emlékezik meg róla a Nyugatban, fájdalmasan írva az eltékozolt magyar tehetségekről.

Forrás: Nagy Ildikó: Hollósy, Ferenczy, Thorma : "Az én múzeumom" sorozat 5.
(sorozatszerkesztő: Zádor Anna) Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Bp., 1964, 7-8. oldal

A festőművész szobra Técsőn